TABIATNI ASRAB AVVAYLAYLIK.

Faolyat: Nutq O'stirish.

Qashqadaryo Viloyati Nishon Tumani

18-Dmtt Tarbiyachisi

Ganiyeva Sitorabegim Amondullayevna

Annotatsiya: mazkur maqolada bolaning nutqi rivojlanlantirish jarayonida

"T abiatni asrab avaylash" mavzusining o'rni tahlil qilinadi. Bola tabiat haqida gapirish orqali so'z boyligini oshirish va muloqot qobilyatlarini rivojlantirish imkonyatiga ega bo'ladi. Nutq rivojlanishning asosiy usullari, jumladano'yinlar, sher qo'shiqlar ,suhbat va savol javob tahlil qilinadi. Shuningdek amaliy faolyatlarning bolaning kognitiv rivojlanishiga tasiri yoritiladi.

Kalit so'zlar: bola rivojlanishi, interfaol usullar, kongitiv rivojlanish, muloqot qobilyati,nutq o'stirish, so'z boyligi, tabiat hodisalari.

Kirish. Nutq o'stirish o'stirish bolaning muloqot qobilyatini shakillantirishda

Muhim ahamyat kasb etadi. Bola atrof muhitni ,o'z tajribasi va taboiatni asrash haqida gapira olish orqali nutqiy rivojlanish darajasini oshiradi. Ushbu maqolada bola nutqini o'stirishda " Tabiatni asrab –avvaylash"mavzusining o'rni va ahamyati tahlil qilinadi.

Mavzuning ahamyati. Bola tabiatni asrash haqidagi bilimlarini shaklantirihs orqali muloqot qobilyatlarini rivijlantiradi. Tabiaatni asrash uchun daraxtlarga shikas yetmazlik qushlarni parvarish qilishlarini gapirishlari orqaliso'z boyliklarini oshiradi.Bola TABIATNI asarshni bilishi oraqali o'z - o'zni anglash jarayonikuchayadi.

Nutqni rivojlanishida quydqgi usullar muhim o'rin tutadi:

O'yinlar va interfaol faolyatlar – bola tabiatni asarsh jonli va jonsiz tabiatni nomlashularga tegib ko'rish va ularning vazifalarini tushintirish orqali so'z boyligini oshiradi (4). O'zbek tadqiqotchi A. Abdurahmonov esa nutq rivojlanishida multisensor yondashuv muhimligini ta'kidlaydi (1).

Sher va qo'shiqlar – bolalarning nutqini boyitish va tovushlarini to'g'ri talafuz qilishni o'rgatish uchun tabiatga oid sher , qo'shiq ,hikoyalarni o'ragatish mumkin. Rasiyalik olim l. V.Sherba bolalar nutqini rivojlantirishda she'riy

Matinlarning tasirchanligi haqida tadqiqot olib borgan (10).

Suhbat va savol – javoblar- bola bilan jonli va jonsiz tabiat haqida suhbatlashish," bu nima?" " Bu nima uchun kerak?"kabi savollar berish orqali mantiqiy fikrlashni rivojlantirish mumkin (2). O'zbek tilshinosi U. KARIMOV bola tilini rivojlantirishda interfaol muloqotning ahamyatini takidlaydi(7).

Nutqni rivojlantirishds quydagi faolyatlar foydali bo'lishi mumkin : "men kimman?" o'yini- bola o'z ismi , yoshi va tashqi ko'rinishi haqida gapiradi.

"Tabiatni asrab – avaylaylik"faolyati -rasm yoki o'yinchoqlar orqali jonli va jonsiz tabiatni nomlash ularni vazifalarini tushintirish(6).

Rasiyalik olim A.N. Leontyev bu usul orqali bolaning kognitiv rivojlanishi o'rganib chiqqan.

Xulosa."Tabiatni asrab avaylaylik" mavzusi orqali tabiatni anglash qobilyati rivojlanadi, so'z boyligi oshadi va nutqi mustahkamlanadi.

Nutq o'stirish jarayonida interfaol usullar va amaliy faolyatlardan foydalanish bolaning muloqot qobilyatinilarini kuchaytiradi va ularning kelajakdagi akademik yutuqlariga ijodiy tasir ko'rsatadi(9).

Oy mavzusi: Yer sayyorasi umumiy uyimiz.

Hafta mavzu: Tabiatni asrab-avaylaylik.

Faoliyat: Nutq o`stirish.

Maqsad: Bolalarga yer sayyorasini, uning ustki va ostki boyliklari haqida ma`lumotlar berish, bilimlarini boyitish. Ona tabiatimizning qanchalik aziz ekanligini uning har bir tuprog`I ham toshlari ham muqaddas, tan-u jonga shifo ekanligini tushuntirish va shu aziz diyorni asrab –avaylashhaqida bolalarga bilim berish.

Kerakli jihozlar: Mavzuga doir rasmlar, turli xil detallar, markazlar uchun legolar, mozaykalar, oq qog`oz, bo`yoqlar va hakozolar.

Faoliyatning borishi: Guruh xonasi ochiq ta`limiy o`yin faoliyati o`tish uchun tayyor. Guruhga bolalar musiqa sadolari ostida harakalari bilan kirib keladilar. Musiqa bolalarga va hattoki atrofdagilarga ham o`zgacha ruh baxshida etadi. Bolalar tarbiyachi bilan salomlashib oladilar.

Tarbiyachi bolalarni o`z o`rinlariga o`tirishlarini aytib ularga qo'shiq nima haqidaligini so'raydi?

Bolalar:tabiat haqida.

Tarbiyachi barakalla bolajonlar to'g'ri topdingiz oy mavzusi , haftaning nomlanishlarini tushuntirib ma`lumotlar beriladi.

Kundalik suhbt ham shu vaqtda o`tkaziladi. Tarbiyachi qo`lida turgan patnosda kerakli jihozlar turadi. Bolalarni bilimlarini tekshirib ularga turli xil tezkor savollar berib ularning diqqatini xotirasini mustahkamlab oladi. Savollarga to`g`ri javob bergan bolalar kerakli jihozlardan o`zlariga yoqqanini tanlab o`yindagi manzaraga o`z mehnatlarini joylashtiradilar.

Tezkor savollar: -siz yashayotgan shahar nomi?

-o`lkamizda qanday fasl?

-bir qo`lingizda nechta barmog`ingiz bor?

-pingvinlar uchadimi yoki suzadimi?

-kamalak qachon chiqadi?

-ikkita olmaga ikkita olmani qo`shsak nechta olma bo`ladi?

-qaldirg`och qushining rangi qanday?

-sabzi poliz ekinimi yoki mevami?

-yomg`ir qayerdan tushadi?

-ismingizni ayting?

-o`ngacha ingiliz tilida sanang?

-daraxtlar qaysi faslda gullaydi?

-non nimadan tayyorlanadi?

-oq qog`ozga rasm chizishda nimalardan foydalanamiz?

-ro`s tilida o`ngacha sanab bering?

-biz qaysi guruhda tarbiyalanmoqdamiz?

-kapalak qushmi yoki hashorat?

-uchga ikkini qo`shing?

-daraxt o`sishi uchun biz nima qilishimiz kerak?

-onangizni ismlari nima?

-oy mavzusi qanday nomlangan?

-kattalarni ko`rganda nima deymiz?

-ovqatlanishdan oldin qanday geginiya qoidalariga amal qilamiz?

-bugun haftaning qaysi kuni?

-olma so`zi ingiliz tilida qanday tarjima qilinadi?

Tarbiyachi: barakkala bolalar. Siz o`zingiz yoqtirgan markazlarga joylashdingizmi? Bolalar: ha. Endi men sizlarga ibratli bir hikoyani aytib

beraman. Siz esa bugungi o`tilgan Faoliyatimiz yuzasidan o`zingizga maqul bo`lgan rasmni chizing, qurish yasash markazida yasashngiz mumkin, tabiat markazidagi bolalar gullarni parvarish qilishlari mumkin. Nutq va til markazidagi bolalar ham o`zlari yoqtirgan ishlarini olib borishlari mumkin. Tarbiyachi: bir bor ekan bir yo'q ekan.bir Odil degan bola bo'lgan ekan. Bir kuni Odil maktabdan qaytayotib do'kondan marojniy bilan suv sotib olibdi.olgan narsalarini yeb yerga tashlab ketibdi. Yo'l chetida o'sib turgan gullarni uzib ularni nobud qilbdi.

keyin u uyiga shoshilganchayugirib ketibdi. Uyga borgandan so'ng yuz qo'larini yuvibdi. Suv jumragini o'chirmaytelevizorni yoqib divanga o'tirgancha uxlab qolibdi.

Tushida esa bolajonlar "YER"kiribdi bolajonlar. YER unga shunday debdi.

Mening nomim Yer.
Men sen yashaydigan
Quyosh tizimidagi sayyo-
ralardan biriman.
Men o'rmonlardan, tog'lar-
dan, okeanlardan, dengiz-

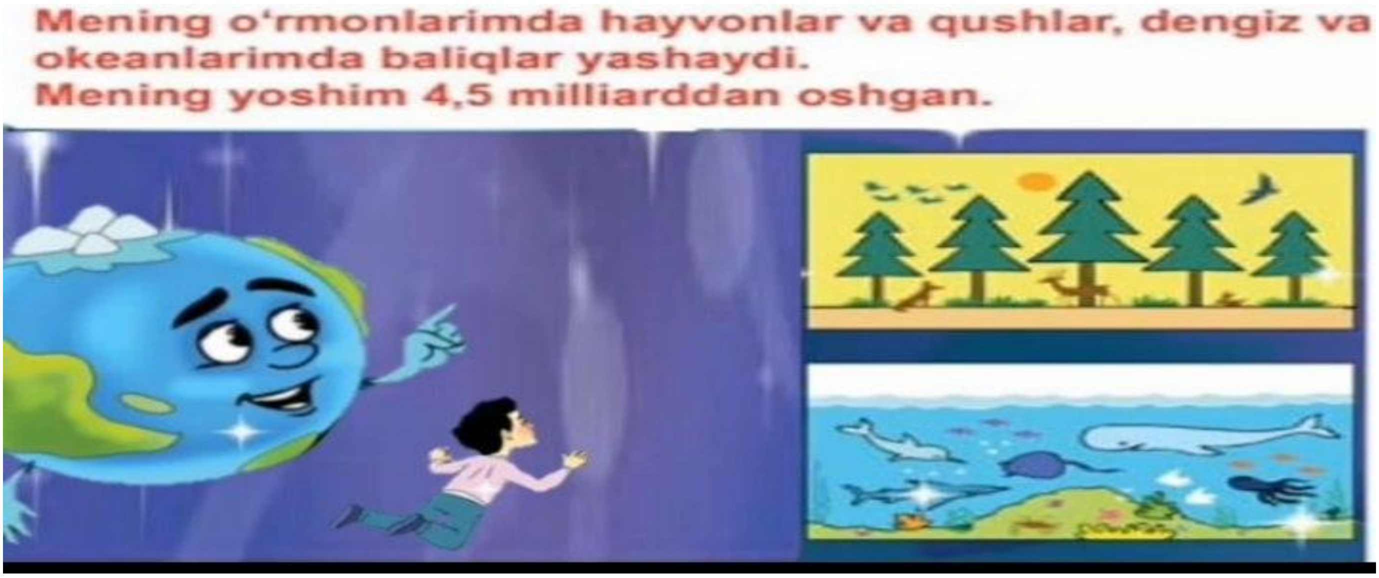
Mening o'rmonlarimda hayvonlar va qushlar, dengiz va
okeanlarimda baliqlar yashaydi.
Mening yoshim 4,5 milliarddan oshgan.

Biroq to'satdan bir kishi
paydo bo'ldi. U hayvon-
larni o'ldira boshladi.

O'rmonlardagi daraxt-
larni kesish, quduqlarni
burg'ulash va neft qazish
ishlari boshlandi.

Agar shunday davom etsa, men tez orada halok
bo'laman. Biroq men halok bo'lsam, butun inso
halokatga uchraydi. Iltimos, menga yo

QANDAY YORDAM BERA
OLAMAN!!!!

Deb Odil uyg'onib ketibdi.

Qani aytingchi bolajonlar biz tabiatga qanday yordam bera olamiz?

Bolalarning javoblari....

To'g'ri aytingiz bolajonlar o'ylaymanki siz ona tabiatimizni onajonlaringizni asraganday asraysiz.tabiatimizni ham bekorga atishmagan Ona tabiat deb to'g'rimi bolajonlar.

Tarbiyachi ibratli hikoyani so`zlab beradi bolalar bilan savol javob qilib bu orada bolalarga ham qarab yordam beradi. Bolalar ishlarini tugatgandan so`ng kuzatib chiqib o`z fikrini aytib kamchiliklarini to`g`irlab boradi. "Dam olish daqiqasi".Shundan so`ng bolalar bilan bir o`yin o`ynaymiz. "tun va kun"talimiy o'yinini o'ynaymiz.sizga yoqdimi bolajonlar.Tarbiyachi: Barakalla bolalar endi sizlar bilan yana bir qiziqarli o`yin o`ynaymiz. Bu o`yinning nomi "Paypaslab meni top" Tarbiyachi o`yin sharti bilan tanishtirib o`tadi. Bolalar bilan o`yinni davom ettiradi.

Barakalla bolajonlar keling endi siz bilan tabiat markazida tajriba o'tkazamiz .

Bolalar bilan birga tajribada kamalak ixtiro qilishadi.

Tarbiyachi: Faoliyat so`ngida bugun o`tilgan mavzu yuzasidan mustahkamlovchi savollar beradi va bolalarni rag`batlantiradi. Faoliyat so`ngida to`plagan rag`batlarni sarhisob qilinadi, va ularga rag`bat ya`ni "Sehrli daraxt olmalaridan qip-qizil olmalar" beriladi.

Bolajonlar endi sizlar bilan faolyatimizni sayrda davom etiramiz.

Do'stlar tabiatga solaylik nazar,
Axir tabiatku bizlarga mador.
Shunchalar berahim yovuzmi biz,
Ko'z o'ngimizda so'nsa yam yashil bog'lar.
Azim daryuda suv qurimasdan.
Moviy osmonimiz to'lmay tutunga,
Nahot asrolmaymiz bog'larimizni.
Ona yerni shunchalar yig'latikmi biz.
Keling tengdoshlarim fikr qilaylik,
Qurigan bog'larga ekib daraxtlar.
Ko'chalarda yashnasin rayxon u gullar,
Shunda tabiatimizni asrarmiz bizlar.